הלו למושב

שבועון המושבים וההתיישבות הכפרית ■ מס' 805 ■ 17 באוקטובר 2013 ■ י"ג בחשוון תשע"ד

scopetech
SECURITY SOLUTIONS

ראה עמ' 3

לא היה קל לענת כהן-שפרלינג ממשגב דב, מקימת עמותת "נשים בתמונה", לממש את הרעיון שלה - פסטיבל לסרטים של נשים על נשים, אבל עשר שנים אחרי שהחלה במלאכה, "הפסטיבל הבינלאומי לסרטי נשים רחובות" (מ-21.10) מארח כ-90 סרטים, 55 מהם של יוצרות ישראליות. גם אם הפסטיבל מוכר ומצליח, ובקולנוע מורגש שינוי ("במיוחד בסרטים המעמידים נשים במרכז"), הקושי לא נעלם: "זה אינו מובן מאליו ובכל שנה, אנו נערכים שוב לגיוס משאבים"

חני סולומון, עמ' 14

סרט חיים

צילום: חנן סולומון

מעל 60 שנה בשירות החקלאי

לעונת הזריעה הקרובה !!!

זרעי שבולת סאיה 4

10 שנות השקעה הניבו שבולת עדינה ונקייה

עשרות מגדלים מרוצים בכל רחבי הארץ

חברת השדות בע"מ - טל': 04-6522028, פקס: 04-6492905

רח' חטיבה תשע 1, עפולה 18355 | hasadot@gmail.com | יעקב אברמוביץ: 052-3003527

נעצרו שלושה מעורבים ברצח "יאיא" עופר

השב"כ, בסיוע צה"ל ומשטרת ישראל, עצרו שלושה מעורבים ברצח אל"מ במיל' שריה עופר ז"ל בביתו ב"ברוש הבקעה"

עמיחי אתאלי, יוחאי עופר

בעקבות מידע מודיעיני שהתקבל בשירות הביטחון הכללי, נעצרו שלושה תושבי הכפר דיר צאמת שבאזור חברון, החשודים במעורבות ברצח אלוף משנה במילואים שריה עופר בחוות הנופש "ברוש בבקעה", סמוך לשדמות מחולה. בחקירתם בשב"כ מודים עודה פריד טאלב חרוב (18), ובשיר אחמד עודה חרוב (21), שניהם מהכפר דיר צאמת, בביצוע הרצח ובמעורבות של אנשים נוספים במעשה.

עם היוודע הרצח המתועב של שריה "יאיא" עופר ז"ל ופציעת אשתו מוניק בחצר ביתם, שלח נשיא המדינה את תנחומיו למשפחת עופר. אל"מ עופר היה מפקד סיירת שקד לשעבר ומקים יחידת שלד"ג בצה"ל, אחיינם של יולי וסמי עופר ובנו של מפקד מחוז תל אביב לשעבר. הנשיא פרס הודיע, ש"אף אחד לא ינוח עד שיעלו על עקבות המרצחים ושתתברר התמונה כולה, כל מה שקרה", הבטיח הנשיא. "אני רוצה לשלוח את תנחומיי למשפחה ולהביע את צערי על אבדנו של קצין גבוה בצה"ל, ששירת את עמו ואת ארצו בצורה מעוררת כבוד".

בעקבות אירוע התקיפה בבקעת הירדן, התבטאו שרים וחברי כנסת מן הימין, והביעו התנגדות להמשך שיחות השלום.

בלילה שבין שישי לשבת הוזעקו כוחות של צה"ל ומגן דוד אדום ל"ברוש בבקעה" לאחר שקיבלו דיווח על זוג שהותקף בביתו על ידי פלסטינים באמצעות מוטות וגרזנים. כשהגיעו כוחות הביטחון והרפואה, נותר להם לקבוע את מותו של הבעל. בת הזוג, מוניק, סובלת משבר ברגלה. כוחות גדולים החלו בסריקות אחרי התוקפים, והן נמשכו שעות ארוכות לאחר האירוע. בפיקוד מרכז מנסים לבחון מהם המניעים של הרוצחים – לאומניים או פליליים.

בני הזוג התגוררו לבדם במקום. לפי דיווח שהעביר אזרח שנסע על הציר הסמוך למקום, האישה עצרה אותו במהלך נסיעה ואמרה לו שהותקפה עם בעלה בידי פלסטינים, לדבריה במכות ברזל וגרזנים.

סמוך לשעה אחת בלילה התקבלה קריאה במוקד מרחב גלבוע של מד"א על תקיפת השניים. "קיבלתי קריאה מאישה, שסיפרה שתקפו אותם בביתם ושהיא הצליחה לברוח ולעצור רכב בכביש שיסייע לה", אמרה רונית נעני, חובשת במוקד מד"א מרחב גלבוע. "מיד הזנקתי את כוננני מד"א באזור, ניידת טיפול נמרץ ואת כוחות הביטחון".

ישראל סלע, חובש בכיר במד"א, ומשה דהן, פראמדיק בנט"ן מד"א, שהגיעו ראשונים לזירת האירוע, סיפרו כי כאשר הגיעו למקום מצאו את האישה בתוך הרכב, בעודה נמצא בהכרה מלאה. "היא הייתה נסערת מאוד וחבולה בגפיים, התחלנו מיד להעניק לה טיפול רפואי והעברנו אותה לאמבולנס, לאחר טיפול במקום פיניתי אותה לבית חולים העמק", תיאר סלע. "היא סיפרה שהצליחה לברוח ובזמן המנוסה נחבלה. כוח רפואה של צה"ל, שהגיע במקביל, נכנס לבית וטיפל בגבר".

סייעו בהכנת הידיעה:
זאב קם, אריק בנדר, יאיר קראוס

אל"מ במיל' שריה ("יאיא") עופר ז"ל. "קצין גבוה בצה"ל, ששירת את עמו ואת ארצו בצורה מעוררת כבוד"
צילום: אלי דסה

תיקון טעות

לקוראי "קו למושב" ובמיוחד לאנשי תל עדשים וכפר יחזקאל – בגיליון 3 באוקטובר התפרסם סיפור על הגננות הראשונות בתל עדשים ובו נפלה טעות: המושב שהוקם בעמק יזרעאל לאחר נהלל (אלול תרפ"א, ספטמבר 1921) הוא, כמובן, כפר יחזקאל (כסלו תרפ"ב, דצמבר 1921), ולא כפי שנכתב. עם הקוראים הסליחה.

גן הילדים בתל עדשים, 1925, תרפ"ה. בנטיעות ט"ו בשבט

המילים שלכם בעיתון

קוראים יקרים,
"קו למושב" נכתב עבורכם. יש בו מקום לתגובותיכם על הכתבות המתפרסמות בו, למאמרי דעה, לסיפורים ולשירים שכתבתם, ואף לתמונות שלכדו את עיניכם ונשמרו במצלמתכם. כתבו את שם הצלם בשם קובץ התמונה, חתמו על מאמרים ועל יצירות ושלחו אל: dror.maariv@gmail.com

תוכן

עובר ושב
אם יש כפל תשלום על תוספת בנייה בנחלה, אפשר לקבל החזר
10

נקודת ציון
בתל עדשים חגגו את התאריך ההיסטורי גם במשחק סימני דרך במושב
18

"קו למושב" גם באינטרנט – **תנועת המושבים:** www.tmoshavim.org.il ■ **תנועת האיחוד החקלאי:** www.ihaklai.org.il

קו למושב

■ **עורך** דרור יוסף
■ **מנהלת עיתון** עדנה זיו

■ **כתבים** חני סולומון, יעקב לזר, נחמן גלבוע, עו"ד אפרת חקיקת, יבל ברקאי, עו"ד איילת רייך-מיכאלי, מירי דג, זהר נוי, סלע קורן, אבי אובליגנהרץ, בר-כוכבא מדרשי, דפנה מאור, יוסי ברג
■ **דואר אלקטרוני**
dror.maariv@gmail.com

מזכירה והפקה אסתי כלפון 03-5632547
esti.halfon@maariv.co.il
■ **גרפיקה מערכת** שרה ראובן
■ **גרפיקה מודעות** ניקולאי קולניק
מערכת 03-5632441
אחראית לוח רותם ביטון
03-5682878

יועצי פרסום יעקב קניאל, יורם טביבי

טל' מודעות 03-5632547
פקס מודעות 03-5638728
מודעות kav_daf@maariv.co.il

סיימתם לקרוא?
אנא השליכו את הגיליון לפח המחזור הסמוך למקום מגוריכם.

המערכת והמנהלה רח' קרליבך 2, ת"א

כל הזכויות שמורות. אין להעתיק, לתרגם, לשדר בכל אמצעי, לאחסן במאגר מידע, לפרסם או להפיץ בכל אמצעי כל חלק מן המודפס בעיתון הזה.

ועדת הכספים אישרה: 86 מיליון שקלים לתמיכה בחקלאים

חלק מהתקציב מיועד לתמיכה בהפחתת השימוש בחומרי הדברה, לעידוד הדברה ביולוגית. כשליש מהסכום הועבר לביטוח תשתית חקלאית מפני נזקי טבע, הוקצה תשלום לחקלאים בגין תביעת נזקי השיטפונות

תקציב בסך 86 מיליון שקלים, שיועבר ממשרד האוצר למשרד החקלאות, ישמש לתגבור התמיכה במחקר החקלאי ובמרכזי המחקר והפיתוח האזוריים, ולטובת פיתוח הכפר והמרחב הכפרי. העברת התקציב אושרה בסוף השבוע שעבר בוועדת הכספים של הכנסת.

אחת ממטרות העברת התקציב היא תמיכה בהפחתת השימוש בחומרי הדברה בקרב מגדלים באמצעות עידוד של הדברה ביולוגית והדברה סטנדרטית, אך מרוכזת – קבוצת חקלאים המתארגנים לשימוש משותף בחומרי הדברה, לשם צמצום השימוש בחומרים אלה.

כשליש מהסכום הועבר למימון סבסוד של ביטוח תשתית חקלאית מפני נזקי טבע, שאירעו במצבי אקלים קיצוניים כמו קרה, חמסין ושיטפונות. כמו כן, הוקצו תמיכות לשימור קרקע מפני סחף, למיגור נזקי הארבה ולתשלום לחקלאים בגין תביעת נזקי שיטפונות.

שר החקלאות יאיר שמיר: "משרד החקלאות פועל להפוך את החקלאות לענף כלכלי משמעותי בייצוא. המו"פ (מחקר ופיתוח) החקלאי מהווה אחד מהאמצעים החיוניים לפיתוח החקלאות הישראלית ולהגדלת כושר התחרות שלה בשווקי העולם, לכן המו"פ תופס מקום גבוה ביותר בסדר העדיפויות של משרד החקלאות, ומתוקצב בהתאם".

חבר כנסת זבולון כלפה, חבר ועדת הכספים ויושב ראש השדולה החקלאית בכנסת, הביע שביעות רצון מאישור העברת התקציב: "במהלך החודשים האחרונים פעלנו רבות על מנת לסייע תקציבית לחקלאים, בין היתר, על ידי קידום הצו לעידוד השקעות הון בחקלאות, שאושר זה מכבר.

"מדי יום, אני מקבל פניות מחקלאים בכל רחבי הארץ, בנגב, בלכיש, בבקעת הירדן – הכורעים תחת הנטל הכלכלי הכבד וממתינים לסיוע של המדינה. נמשיך לסייע להם גם במהלך מושב החורף".

היום (חמישי, 17.10), בשעה 20:00, פותח ח"כ כלפה לשכה פרלמנטרית בעיר נתיבות (בניין "יורו ישראל"). ולטקס הפתיחה מוזמנים שר השיכון אורי אריאל וסגן שר הדתות, הרב אלי בן דהן. חבר הכנסת, שגדל במושב שרשרת במועצה האזורית שדות נגב, הודיע שהוא מייעד את הלשכה לשמש כתובת לפניות לכל תושבי הדרום ובהם חקלאים המתגוררים באזור.

ארבה צהוב. הוקצתה תמיכה לטיפול בנזקים

צילום: ראובן קסטרו

מודל הום
יצור מבנים ניידים בע"מ

בונים עם סגנון

- מבנים מוכנים במגוון אפשרויות אדריכליות
- רמת גימור גבוהה
- בניה מתקדמת קירות מבטון ובידוד ברמה גבוהה ביותר

טלפון 08-8535888
פקס 08-8565765
רח' הפלדה 1,
ת.ד. 12194, א.ת.
צפוני אשדוד 77524
E-mail: info@modelhome.co.il
www.modelhome.co.il

מאוכלס אמת שלה...

החברה המובילה באיכות הבנייה

"יהודה היה איש ערכי ואכפתי"

יהודה שביט, בן 62, לקה בדום לב בביתו בשבת. אלפים ליוו אותו למנוחת עולמים בבית העלמין בכברי. הנשיא פרס: "הוא ידע לנווט בחכמה את דרכו למען פיתוח הגליל המערבי". איתן ברושי, שהכיר אותו מנוער: "יהודה יחסר לי מאוד ויחסר להתיישבות הכפרית, שהיה בין מוביליה במשך שנים רבות"

הלם במועצה האזורית מטה אשר: ראש המועצה ב–18 השנים האחרונות, יהודה שביט, הלך לעולמו בשבת שעברה בביתו שבקיבוץ כברי לאחר שלקה בדום לב. שביט, בן 62 בעת פטירתו, נבחר לפני כעשרה חודשים לקדנציה רביעית בתפקיד. הוא הותיר אחריו אישה, נעמי, ושלושה ילדים: ענבר, יעל ועומר. באותו בוקר, עוד הספיק שביט להשתתף בתכנית "שבתרבות" בקיבוץ גשר הזיו. לאחר שובו לביתו התמוטט לפתע, ואנשי מגן דוד אדום נאלצו לקבוע את מותו.

ביום ראשון, הגיעו אלפים להלוויית שביט בבית העלמין בכברי. בין המלווים אותו בדרכו האחרונה: יושבת ראש מפלגת העבודה שלי יחימוביץ', השרים לשעבר יצחק (בוז'י) הרצוג ושלום שמחון, יו"ר התנועה הקיבוצית איתן ברושי, ראשי המועצות האזוריות: בני בן מוחר (מבואות חרמון), מוטי דותן (גליל תחתון), יוסי ורדי (עמק הירדן), אלי מלכה (גולן), יורם קרין (עמק המעיינות), יו"ר השלטון המקומי וראש מעלות תרשיחא שלמה בוחבוט, ראש עיריית נהריה ג'קי סבג, ראש עיריית עכו שמעון לנקרי ורבים אחרים.

אלמנתו, נעמי שביט: "הצער וההלם גדולים מדי מכדי לכתוב ועל כן, בחרתי להקריא דברים של אהבה שכתבתי ליהודה שנתיים לפני, ביום הולדתו: היית בן זוג אוהב למופת, אבא למופת, הענקת מכל הלב והשלמת את החסר, ידעת לפרגן.

"יהודה חי ונשם כמשרת ציבור לאורך כל חייו. כך חי וכך התנהג. הוא היה מעורב עד התג האחרון בכל פעולה, התרחשות ואירוע באזור, תוך שלא ויתר לעצמו, ולו בפסיק. תחום ההרחבות הקהילתיות היה אחד הנושאים שעמדו בראש סדר העדיפויות שלו. הוא עסק בכך באינטנסיביות ובמקצועיות, עוד כאשר הנושא היה בחיתוליו בתנועה הקיבוצית, ונחשב לסמן ומוביל דרך בתחום זה. בנוסף, הוא דאג מאוד לתעסוקה לתושבים החדשים, כמו גם לקליטה חלקה, בניית מערכת יחסים ברי־אה בין השכונות לבין היישוב הוותיק ותשתיות ראויות".

נשיא המדינה, שמעון פרס שלח דברים למשפחה האבלה: "נעמי, ענבר, יעל ועומר. בצער רב, שמעתי על הליכתו בטרם עת של חברי, יהודה שביט ז"ל. הוא היה איש תנועה, חבר, מנהיג ומשרת ציבור בכל רמ"ח איבריו. הוא ידע לנווט בחכמה את דרכו למען פיתוח הגליל המערבי. הוא שקד על פיתוחו של הגליל, הן בימי שקט ושלווה והן בימי חירום והפגזות. דמותו של יהודה השרתה אמון ושלווה על כל תושבי האזור. לכתו בטרם עת היא אבדן גדול למשפחתו, למשפחת כברי ולגליל כולו".

ח"כ הרצוג: "אני סופד ליהודה כחבר אישי וכידיד המשפחה. רק לפני שבוע נפגשנו ולמדתי ממנו שוב, שהדבר הראשון בחייו היא המשפחה. נפשי נקשרה בנפשו של יהודה בנסיבות שאינן פוליטיות כלל, אלא בהקשר למערה בחניתה, בה לחם אבא של רעייתי ולקרבות תש"ח.

יהודה שביט ז"ל. "חי ונשם כמשרת ציבור לאורך כל חייו"

"יהודה פתח לנו צוהר והכניס אותנו לעולם המופלא שלו – העולם של מטה אשר. יהודה, הכרת כל אבן כאן. חלמת, עשית, נטעת והגשמת. הייתי אומר לך, יהודה, לא קוראים לזה 'מטה אשר'. זהו 'מטה יהודה'. ואתה יהודה, היית כמו אח גדול, שגם אפשר לדבר אליו וגם להסתכל עליו בגאווה. כי כך הייתי רוצה לראות את דמות הישראלי. נאמן, לוחם, איש תנועה, עושה, איש המשפחה ואיש מופת".

מנכ"ל המועצה, משה דוידוביץ': "אם יש צל נחמה ביום הקשה הזה – הרי שאלו העובדות היצוקות שהותיר אחריו יהודה שביט. חלומות שהפכו לחזון ובהמשך למציאות, והם אות ועדות חיים לגדולתך ולאישיותך: בראש ורא־שונה היישובים, שהיו לעיקר גאוותו, בזכות הצמיחה הדמוגרפית המרשימה שהתרחשה בהם. הוא הותיר אחריו מערכת חינוך שצמחה ועלתה כל העת לגבהים חדשים וזכתה בכל פרס או שבח אפשריים ודאג לחינוך הפורמאלי והבלתי–פורמאלי במטה אשר, שהיו בראש מעייניו. שביט היה הוגה רעיון מאגרי המים המושבים והביא מזור לחקלאות בגליל המערבי".

יו"ר מרכז המועצות האזוריות, שמוליק ריפמן, מסר כי ראשי המועצות האזוריות בישראל אבלים על פטירתו של שביט, שפעל לחיזוק ההתיישבות ולהגדלת האוכלוסייה בגליל המערבי, והכול בשלוות נפש, ברוגע ובחיוך. "עמדת תמיד איתן, מחויך. היית עבורי מנהיג וסמל לנחישות, בכל מה שקשור לפיתוח מטה אשר. היית לי חבר קרוב, הערכתי את היושר והיושרה עמם הלכת באומץ. בשמי ובשם כל ראשי המועצות – תנחומי למשפחה, לקיבוץ כברי ולכל תושבי הגליל המערבי".

שלום שמחון: "במרחב הזה, יהודה, היית אחד האנשים החשובים של התנועה ההתיישבותית ב–30–40 שנה האחרונות. היית, ללא ספק, אדם משכמו ומעלה. איש עשייה ישר. צנוע, אך בכל זאת איש מעשה, מהטובים שהכרתי".

מזכ"ל התנועה הקיבוצית איתן ברושי סיפר: "קיבלתי בתדהמה את דבר מותו הפתאומי של יהודה שביט, חברי, עמו היו לי קשרי חברות יותר מ–40 שנים, מאז היינו שנינו מדריכים צעירים ב'חטיבת בני הקיבוץ המאוחד'. מאז לא נפרדו דרכינו, הן במישור הציבורי והן בקשרי החברות האישיים והמשפחתיים שנרקמו בין משפחותינו.

"יהודה היה איש ערכי ואכפתי, חבר אמתי, אשר במשך שני עשורים עסק בקידום ופיתוח יישובי המועצה אזורית מטה אשר, והיה גורם מרכזי לכך שהאזור שהפך בשנים האחרונות אטרקטיבי למאות משפחות צעירות שהצטרפו ליישובים. יהודה יחסר לי מאוד ויחסר להתיישבות הכפרית, שהיה בין מוביליה במשך שנים רבות".

ראש עיריית מעלות תרשיחא ויו"ר מרכז השלטון המקומי, שלמה בוחבוט: "אנחנו בהלם. איבדנו אח, איש ציבור ראשון במעלה. במשך השנים שכיהנו ביחד כראשי רשויות, ובמיוחד כשכיהנתי כיו"ר קו העימות, היינו חברים קרובים ויצאנו למאבקים משותפים לטובת התושבים. יהודה היה איש אוהב אדם, איש של יושר והגינות. זוהי אבדה גדולה למטה אשר ולראשי הערים בכלל. אני שולח תנחומים גדולים למשפחתו ולתושבי מטה אשר."

ממעברת כורדני לראשות המועצה

שביט נולד ב–1 באוגוסט 51' במעברת כורדני שבקריות. הוריו, פלה ושמואל שבקובסקי, היו ניצולי שואה מפולין, שהכירו בארץ לאחר עלייתם מאירופה. בתחילה, הצטרף לתנועת מחנות העולים בקריות, ובגיל 15 החליט לעבור כילד חוץ לקיבוץ כברי, שבו חי עד יום מותו. אשתו של שביט, נעמי, הייתה בת המשפחה המאמצת שלו בקיבוץ.

במשך השנים, כיהן שביט במספר תפקידים כלכליים: גזבר הקיבוץ, גזבר האגודה השיתופית "משקי המפרץ" וגזבר המפעלים האזוריים. לאחר מכן, בין השנים 93'88–', כיהן כגזבר תשלובת מפעלי "מילואות". בשנת 94' נבחר לעמוד בראשות המועצה האזורית מטה אשר, ומאז נבחר לתפקיד שלוש פעמים נוספות.

עם כניסתו לתפקיד, אבחן שביט מספר נושאים מרכזיים ואף קריטיים לאזור הגליל המערבי, ושם דגש מיוחד על הבעיה הדמוגרפית, שבה ראה את הבעיה המרכזית והחמורה ביותר שנוגעת לעתיד התנועה הקיבוצית בכלל ולהתיישבות בגליל המערבי בפרט, יחד עם המחסור במים, שגרם לייבוש שטחים חקלאיים ולנטישת אדמות וענפי גידול.

בצלם של שני האיומים הללו, עם דרישתו להצבת החינוך בראש סולם העדיפויות במועצה, גיבש שביט את חזונו ואת עשייתו במשך קרוב ל–20 שנה. לא מעט בזכות מדיניותו של שביט כראש המועצה, נהנית היום מטה אשר, על שלל קיבוציה ומושביה, מצמיחה דמוגרפית מרשימה, שהניבה כ–7,000 תושבים חדשים בשנים האחרונות, כולל מי שמתגוררים בשכונות ההרחבה, חברים חדשים או בנים חוזרים.

בנוסף, נהנית המועצה ממערכת חינוך שזוכה בעשור האחרון בפרס רבים, וממפעל מים, שהצליח לאושש את החקלאות באזור, תוך עידוד חקלאים לטפח מחדש שטחים חקלאיים שנזנחו בעבר. ביישובי המועצה האזורית ידוע, כי שביט היה מאוהדי קבוצת הכדורגל הפועל מטה אשר, שזכתה בעונה שעברה ב"דאבל", לא מעט בזכות תמיכתה הכספית של המועצה.

הזרים שהניחו המלווים הרבים על קברו הטרי של יהודה שביט. "אחד האנשים החשובים של התנועה ההתיישבותית ב–30–40 שנה האחרונות"

צילומים: המועצה האזורית מטה אשר

כתובת לשליחת מאמרים: dror.maariv@gmail.com

תרבות סביבה מפותחת

לא נהפוך להיות איטליה, שם הטבע תורם לאיכות הסביבה הירוקה. אך בדיוק כמו שם, תרבות סביבה מפותחת תחילתה בחינוך, בהחלטות ובהסכמות. איכות חיינו נתונה במידה רבה בידינו

צביקה סקורצרו, מושב אומץ
Zvicka@013.net.il

לפני כשש שנים התחלנו, נועה ואני, את מסע האיסורים והייסורים בדרך אל הקמת חוות לולים. לא חשבנו שיידרשו חמש שנים על מנת לקבל את ההיתר המיוחל, שלהוצאתו נדרשו אישוריהם של הרבה משרדים, שלכו־לם עניין כזה או אחר בהקמת חווה חקלאית.

אחת התחנות הייתה המשרד לאיכות הסבי־בה. לאחר שבדקו והחוו את דעתם המקצועית על נושאים טריוויאליים, הורו על נטיעת שדרת עצים מארבעת כיווני החווה. הרמתי גבה בתמיהה. תשובתם הייתה: החווה אומנם נטועה עמוק בחלקה ב', אולם נצפית מתל קאקון, שמורת טבע גבוהה ומטוילת.

התעקשתי והקשיתי, תובע את עלבונם של חקלאי ישראל: האם צריכים אנו להתבייש בפאר יצירת החקלאות, מקור פרנסתנו? וגם לזה הייתה תשובה: לא כל מה שבעיני החקלאים נדמה כיפה, אכן יפה, ודאי שלא לאחר 20 או יותר שנות שימוש, ולכן תנאי סף להיתר, ללא פשרות, הוא הסתרת החווה. התביישתי עבור כולנו (טעיתי), אך נאלצתי להיענות לדרישתם.

הקיץ נסענו במסגרת המשפחה לטיול בר מצווה באיטליה. צפונה של ארץ המגף שונה בכמה וכמה היבטים מישראל. לדוגמה, מזג האוויר. סביב 25 מעלות, לחות שפויה, לע־תים לילות עם גשם קל וכמובן, מעט מאוד אבק. הטיול במרחבים הפתוחים של איטליה כמוהו כטיול בגלויה. שטחים ירוקים מלוא העין, אדמות מעובדות כבציור, מבני חקל־אות מסודרים וניקיון... לקנא.

ההשכמה מהחלום האיטלקי הייתה מהירה עד כאב. כבר בנסיעה משדה התעופה הביתה היה אפשר לחוש, על אף השעה המוקדמת, בהבדלים שבין שני חלקי עולם שאינם שכ־נים ממש. הלחות הכבדה, הקיץ והחום היבש, שנותנים אותותיהם בכל מבט במרחב הפתוח; שטחי בור וקוצים, בשילוב חממות נטושות, שריד לימים רחוקים של חקלאות רווחית, ובעיקר ערמות עצומות של עזובת מושב, ניילונים ושלדות כלים, שעליהן ערימות גזם ואשפה.

ברדיו שמענו את שר התיירות מתפאר בכניסת כרבע מיליון תיירים בחודש יולי. עלייה של 2%, בהקבלה לשנה שעברה. ביני לביני, חישבתי שלאיטליה נכנסים יותר מרבע מיליון תיירים בכל יום, במהלך אותם חודשים.

לישראל יש הרבה מה להציע לתייר: ערש הדתות, מדבריות מרתקים, מכתשים מיו־חדים, חופי ים מדהימים ואפילו שלג ונוף תואם טוסקנה. ובכל זאת, מספר התיירים זעום. האם הסיבות נעוצות אך ורק בבעיות הביטחון, השנאה ויוקר המחיה? ודאי שרובן, אך לא כולן. חלקן נעוצות בחקלאות שלא תמיד שובת עין ובעזובה הפזורה פה ושם, אך נדמה כאילו בכל מקום.

מספר תושבי המושבים והקיבוצים גם יחד אינו עולה על 8% מאוכלוסיית המדינה. אך בהיפוך גמור, בידינו מרבית שטחי האדמה המעובדים, הפרוסים לאורכה ולרוחבה של הארץ ובסמיכות לכל דרך. גם לנו יש חלק באחריות ליופי הארץ וחלקנו אף גדול יחסית לאחרים.

איני חושב שאפשר להזיז את החממות הנו־שקות לכביש 581 (מושב אחיטוב), גם לא לשוב ולהפריח את אלה הנטושות ומנפנפות בניילונים הנוגעות בכביש 57 (ניצני עוז), אבל אפשר לדאוג שלא יהיו קוצים לאורך הכביש העוקף שמול מושב אומץ, גם אם הוא חלק משמורת הנחל והאחריות היא של המו־עצה האזורית עמק חפר. אפשר להורות על נטיעת עצים שיסתירו את בושתה של החק־לאות לאורך כביש ניצני עוז, כך שהנוף יי־ראה בדיוק כזה הנשקף מהצד ההפוך, או כפי שנראה לאורך קטע הכביש המטופח מצומת אחיטוב לכיוון אומץ – שטח מתוחח, עצים ובוגנוויליות המאפילות על כל קוץ, ויש גם מאלה (הדוגמאות הן כטיפה באוקיינוס).

וילה מטופחת וג'יפ בחנייה אינם המדד היחיד בהערכת איכותם של חיים. טיפוח הדרך אל יישוב והכניסה אליו כמוהו ככרטיס ביקור או כקישוט חלון ראווה. ברבים מה־מושבים בארץ נראים ניצנים מרעננים של פרנסה חלופית, ומה שהיה נחלתם הבלעדית כמעט של יישובי הלוויין לערים, הפך לחלק מפרנסתם של הרחוקים יותר.

יקב בגן יאשיה, גבינות ופסיפס באומץ, מאפייה בכפר הרא"ה, כבישת זיתים וח־מוצים ועבודות אמנות לצד עסקי תיירות, טיולים, צימרים ומסעדות תומכות הם רק דוגמאות מעטות לנעשה ולאפשרי. חזות מזמינה למשק יש חשיבות גדולה בהצלחת העסק הפרטי. לחזותו של המושב חשיבות גדולה אף יותר במכלול שיקוליו של תייר המזדמן ליד הכניסה, וחוכך בדעתו אם להי־כנס ולבקר.

איני חושב שנהפוך להיות איטליה, שם הטבע תורם לאיכות הסביבה הירוקה. אך בדיוק כמו שם, תרבות סביבה מפותחת תחילתה בחינוך, בהחלטות ובהסכמות. אי־כות חיינו נתונה במידה רבה בידינו. אם לזה לא נצליח להגיע כחלק מחינוך, מהחלטות ומהסכמות, אולי יהיה נכון אם מישהו יח־ליט עבורנו, יפקח ובמידת הצורך, אף ידרוש בתוקף ובקנסות, כי לעתים, מה שאינו מובן בחוכמה והופך לחלק מתרבות, מתקבל ביתר קלות דרך הרגליים או הכיס והופך לעובדה מבורכת ומוגמרת.

איכות הסביבה, דת חדשה?

ה"ירוקים" מאמינים שתקום קריית תעשייה פטרוכימית בסמיכות למפעל הגז בעמק חפר ותקלקל את האוויר, את הצמחייה ואת בעלי החיים. הם הרי יודעים הכול...

דורון נשרי, מושב אומץ

כשהייתי ילד, גרנו מעל בית החרושת למלט "נשר". הארובות של בית החרושת פלטו עננ־אבק כל היום, כל יום, כל השנה. למרות זאת, המפעל על ארובותיו היה עבורנו, מבוגרים וילדים, לא רק עובדה ומציאות, אלא ואולי בעיקר, צורך קיומי. הוריי, כמו רוב הורינו, עבדו בבית החרושת והוא היה מטה לחמנו.

השנים חלפו. בגרנו, הלכנו לצבא, הולדנו ילדים, בנינו בתים, למדנו מקצוע, חלקנו נסע אל מעבר להררי החושך והים, חלק מאתנו כבר אינם בינינו. כמו תמיד, זיכרונות הילדות הם התשתית לעתיד ובית החרושת וארובותיו הם מן התמונות החקוקות בראשי לתמיד. ולמה נדרשתי לאותו מקום ולאותם זיכרונות? כי היום, "נשר" לא היה יכול להתקיים בשל זיהום אוויר ושמירה על איכות הסביבה.

זמנים חדשים, וטוב שכך. האנשים אינם מוכ־נים יותר לקבל כל מפגע כאילו הוא הלכה מסי־ני. ארובות השופעות אבק היו מטלטלות היום את הדעת הציבורית ובגללן היה נפתח מאבק בהיקף שהיה מרעיד את אמות ספיה של החברה הישראלית. במקרה הארובות, אין מחלוקת על הנזק שהן גרמו ועל הזיהום שהיה נחלתם של תושבי חיפה, נווה שאנן, הקריות ונשר במשך השנה כולה. הבעיה עם מובילי המחאות בנושאי איכות הסביבה, היא שהם הצליחו להביא את הנושא למקום שבו גם העתיד הלא–בטוח בתו־צאותיו של מעשה או מחדל הוא בחזקת דבר מה שאסור באיסור חמור לתמוך בו. למשל: צינור הגז הטבעי בעמק חפר.

מדינת ישראל עומדת להקים בעמק חפר מפעל שאליו יזרום הגז שייכרה בים, ובו יה־פוך הגז לנוזל, שיעבירו בצינורות או בכלי רכב שיועדו לכך למפעלים. באמצעותו יוסקו דודיהם והם ימשיכו בייצור ללא שריפת דלק נוזלי פוסילי רגיל, שמחירו והיקף הזיהום שהוא משאיר רבים מאוד, והוא גם משאב מיובא ולכן יקר מציאות, יותר מן הגז.

בראשית המאבק נגד המפעל בעמק חפר נטענו נגדו ובעדו טיעונים רציונליים, בשני הצדדים. נראה, כי החל מסתמן כעין תיקו. ברם, לא אנשים שדעתם נחרצת ובלתי–מתפ־שרת כאנשי איכות הסביבה ייתנו למאבק מסוג זה להסתיים בתוצאה כזו, לכן החלו לה־ביא, יש מאין, מידע על אודות קריית תעשייה פטרוכימית עתידית שתקום בסמיכות למפעל הגז ותהפוך את עמק חפר לאזור של תעש־ייה מזוהמת ומקלקלת אוויר, צמחייה ובעלי חיים, כאילו מדובר בעיר הדומה לערי אנגליה במאה ה–19, עיר של פלדה וריחות רעים, ביוב ברחובות וצחנת גוויות. פחד צלמוות!

רק ש... איש עוד לא הגיש בקשה, שכמו־בן עוד לא נדונה, וטרם אושרה הקמת קריה תעשייתית מסוג זה, אולם כך, אנשים החלו לחוש מחנק ותחושות של קיום בסביבה רוח־שת זיהום פיזי כמעט, רק מהקשבה לאגדות הקריה הפטרוכימית הנ"ל.

הגדילו חסידי איכות הסביבה וגייסו למא־בק הציבורי הלגיטימי גם את ילדיהם, במס־גרת תנועת הנוער, שזה כבר מעשה בעייתי לעצמו מכיוון שתנועת הנוער אמורה לחנך ולעסוק בערכים שיש עליהם קונצנזוס, ואין זה נכון להכניס ילדים בני עשר ו–11 לתוך קלחת שלפחות חלק ממהותה הוא פוליטי.

מדינת ישראל היא מדינת חוק וסדר בסיסי. יותר מכך, אימת גופי הבקרה והרגולציה עדיין על הפוליטיקאים ועל בעלי ההון ואין זה סביר, שמישהו יקים אחות תאומה לתעשיות המזהמות שבמפרץ חיפה ובעמק זבולון כאשר כבר ידוע לכל בר בי רב מה עלולות להיות תוצאותיהן.

אנחנו משופעים באנשים שאינם כלילי השלמות ואינם תמיד הגונים ושוחרי טוב, אבל דבר אחד לא נוכל לומר עליהם: הם אינם אידיוטים. התעשיינים, הפוליטיקאים ברמה הארצית והפוליטיקאים ברמה המקו־מית לא ייתנו למפלצת מזהמת לקום באישור וברשות. כל אלו יודעים היטב, כי בבוא יום לא ייוושעו מידו הארוכה של החוק, אם יעשו מהלכים שייגרמו לסביבה הירוקה של העמק להפוך למטרד של ריח ואוויר רע.

בינתיים, יש אישור למפעל לעיבוי הגז, והטכנולוגיות הקיימות מאפשרות לבנות אותו ברמת בטיחות כזו, שכולנו נוכל להמשיך לישון בשקט. עומק הצינורות, מגופים לכל אורכם המופעלים לסגירת מעבר הגז כאשר האדמה מתחילה לרעוד, מכשור לכיבוי דלקות המו־פעל אוטומטית, מערכות ניטור שימנעו זיהום ולו קלוש ביותר, כל אלה הם ערובה לכך שמה שכבר אושר אולי אינו חלק מן החלום הסביב־תי הירוק, אבל בהחלט אינו סכנה קיומית. כל התפתחות עתידית בתחום התעשייה המזהמת יצטרך לעבור שבעה מדורי גיהנום של אישור וחקיקה וגם אז, רק אם יוכיחו המבקשים שהם אינם מהווים בדרישתם סכנה לתושבי העמק.

ולבסוף: איני יכול שלא לשכוח את פרשת האנטנה של פלאפון בכיכר הכניסה למושב אומץ. כשנתגלה דבר הקמתה של האנטנה (בשטח שאינו בתחום המושב), יצאה בת קול מהדהדת והודיעה לכולנו, שהסרטן בדרך. נכ־תבו מאמרים, נשלחו מיילים ונערכה הפגנה.

כהנהלת המושב, לא ישבנו בחיבוק ידיים. הבאנו מודדי קרינה ומומחים (אמתיים) שקב־עו: אין סכנת קרינה מהאנטנה. מכאן, שאותה אנטנה הואשמה על לא עוול בכפה. התנצ־לות? מחשבה נוספת? שום דבר, כי הם, חסידי איכות הסביבה, הרי יודעים הכול... כלום אין זה דומה קצת לאותו ויכוח ישן נושן בין אנ־שים המאמינים בכוחות עליונים לאתיאיס־טים? טוב, כנראה שאיכות הסביבה היא הדת המודרנית החדשה. בררר... צמרמורת.

בסימן שאלה

עו"ד איילת רייך-מיכאלי

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

מה הגיל שבו אפשר להתחיל?

באיזה גיל מותר להצטרף לאגודה שיתופית - 38? מבוגר יותר או צעיר יותר? מהי עבודת כפיים, על פי החוק?

האם אגודה יכולה לקבוע גיל מרבי במסגרת תנאי קבלה לחברות?

שאלה זו נדונה בפני בית המשפט, אשר התבקש לה־צהיר, כי החלטת אסיפה כללית של אגודה להגב־יל את גיל הבנים היכולים להציג מועמדות לחברות בטלה, בשל אי–חוקיות, אי–שוויו־ניות, הפליה ופגיעה בתקנת הציבור.

באותו עניין, קיבלה האסיפה תיקון לתקנון האגודה, לפיו מעתה "על מגיש הבקשה להת־קבל לחברות, להיות, במועד הגשת בקשתו – לאחר שירות חובה בצה"ל (מלבד אם הנו בעל פטור משירות צבאי בשל טעמים רפואיים) או בן 21 שנה, המאוחר מבין השניים, וכן, גילו נמוך מ–38 שנה". רשם האגודות השיתופיות אישר את התיקון המבוקש.

התובעים, כולם מעל גיל 38, עתרו לביטול התיקון לתקנון. לעניין סבירותה של ההחלטה על תיקון התקנון, קבע בית משפט כי סוגיה זו מתפצלת לשלוש שאלות משנה: השאלה הראשונה – הקיימת לאגודה הזכות להגביל את החברות בה? השנייה – אימתי תהא הגב־לה שכזאת פסולה? והשלישית – האם מחוי־בת אגודה לקבל אדם כחבר בה?

בשאלה הראשונה קובע בית המשפט, כי אומנם ביסוד הקמת האגודה השיתופית עומד העיקרון, כי היא פתוחה בפני כל אדם המו־כן לקבל על עצמו את המחויבות של חברות בה, אולם לאגודה קיימת הזכות להגביל את מיהות (כלל התכונות הקובעות מיהו פלוני) החברים בה.

בשאלה השנייה, אימתי הגבלת חברות תמצא פסולה, נקבע כי בהתאם לעקרון הש־וויון, יש לתת יחס שווה אל בני אדם אשר אין ביניהם שוני שהוא רלוונטי. בעניין הגבלת הגיל (38) קובע בית המשפט, כי לא הוצג בפניו כל טעם ענייני המצדיק את קיום ההגבלה הזו להגשת מועמדות לחב־רות. נקבע, כי רצון האגודה "להבטיח שהגיל הממוצע של החברים באגודה לא יהיה מבוגר מדי", והעמדת מגב־לת הגיל, באופן שרירותי, על 38 שנים, אינו יכול, בלי שהוצדק, להוות מחסום בפני מי שמתאים מבחינת כישו־ריו לאופי האגודה ולאורחות חייה. לכן, מגבלה זו פסולה.

האם חייבת אגודה לקבל אדם כחבר בה? בית המשפט משיב, כי כשם שאין לחייב אדם להיות חבר באגודה, כך גם אי אפשר לאלץ אגודה לקבל אל בין שורותיה אדם, שאין היא רוצה בחברותו. עם זאת, הדברים כפופים לעקרונות של צדק טבעי, סבירות, תום לב ושוויון. לפיכך, בית המשפט מבטל את ההח־לטה על תיקון התקנון ומורה לאגודה לשוב ולבחון את בקשתם של התובעים לקבלה לחברות, הפעם ללא התחשבות בגילם.

האם עובדות בגן הילדים של המושב זכ־איות להפסקות בעבודה?

העבודה בגן פיזית, אך בג"צ קבע, כי הגם שעבודתם של עובדי מוסדות החינוך מאומצת וקשה, רובם המכריע אינם נכנסים תחת ההגדרה של עבודת כפיים. מהי "עבודת כפיים"? בפסיקה רווחת הדעה, כי עובד העו־סק בעבודת כפיים, תכלית עבודתו היא יציר כפיו. עובד שאינו עובד בעבודת כפיים עשוי להשתמש בידיו לביצוע העבודה, אך תכלית עבודתו אינה יציר כפיו. לאור האמור, עבוד־תן של עובדות הגן אינה עבודת כפיים ומותר להעסיקן בהתאם להוראות החוק.

עובד שאינו מועסק ב"עבודת כפיים", מותר להעסיקו (חוק שעות עבודה ומנו־חה תשי"א–1951): בכל אחד מימי השבוע – שמונה שעות, ללא הפסקה (תשע שעות כשעובד מועסק חמישה ימים בשבוע); ביום שלפני יום המנוחה השבועי וביום שלפני חג – שבע שעות, ללא הפסקה.

הכותבת, ממשרד עורכי דין וגישור "איי־לת רייך", עוסקת באגודות שיתופיות, בתחום המסחרי–חקלאי ובליטיגציה. המי־דע כללי בלבד ואינו חוות דעת או ייעוץ מוסמכים.

גננת בגן ילדים. זכאית להפסקה? צילום: אריק סולטן

בית שמאי

עומר גנות והדר מירום

dror.maariv@gmail.com

כסף הולך, כסף יכול לחזור

בני זוג מעמק חפר קיבלו החזר כספי על תשלומים עבור תוספת בנייה בנחלה, בשל תשלום עודף לרמ"י

רוכשי נחלה חקלאית במושב קיבלו החזר כספי של מאות אלפי שקלים בעקבות הגשת השגות על גובה דמי היתר ודרישה להתחשב בתשלומי היטל השבחה.

בני זוג, אשר רכשו לאחרונה נחלה חקל־אית באחד ממושבי עמק חפר, הגישו לוועדה המקומית ולרשות מקרקעי ישראל בקשה להיתר, להקמת שני בתי מגורים בשטח הנ־חלה, בהתאם לזכויות המותרות בתב"ע החלה על המושב. בנוסף, הבקשה כללה תוספת שטחי בנייה בדרך של "הקלה", כפי שמתיר חוק התכנון והבנייה.

החלטה מספר 1252 של מועצת מקרקעי ישראל (ממ"י), המתייחסת לזכויות הבנייה למגורים המותרות בנחלה, מאפשרת הקמת שני בתי מגורים בנחלה חקלאית על פני שטח שגודלו 160 מ"ר כל אחד, ללא כל תו־ספת תשלום לרמ"י (בתנאים מסוימים, תותר בניית יחידת דיור נוספת ששטחה 55 מ"ר, ללא תוספת תשלום, בתנאי שתשמש כיחידת הורים). במקרים שבהם מבוקשת בנייה על שטח שגודלו יותר מ–160 מ"ר ביחידה הרא־שונה וביחידה השנייה, גובה רמ"י דמי חכירה מהוונים (דמי היתר) ששיעורם 91% מערך הקרקע של זכויות הבנייה המבוקשות.

בני הזוג, אשר הגישו בקשה להיתר להקמת שני בתי מגורים, ששטחיהם חורגים ממכסת המטרים הרבועים הפטורים מתשלום על פי ההחלטה של ממ"י, נאלצו לשלם דמי היתר בגין כל מטר נוסף מעבר ל–160 מ"ר הפטו־רים מתשלום בכל אחת מיחידות הדיור. בנו־סף, נדרשו בני הזוג לשלם לרשות המקומית היטל השבחה בשיעור 50% משווי תוספת זכויות הבנייה, אשר אושרו במסגרת ההקלה.

כפל התשלומים לרמ"י ולרשות המקומית יצר מצב אבסורדי, שכן בעבור תוספת הזכו־יות אשר אושרו בהקלה שילמו בני הזוג סכום הגבוה משווי הזכויות האמתי. במסגרת הו־ראות החלטה מס' 1252 של ממ"י שהוזכרה לעיל נקבע, בין היתר, כי במקרים מסוג זה תגבה רמ"י דמי היתר בשיעור 46% במקום 91% ולכן, יש לדרוש כי בגין המטרים ששו־לם עבורם היטל השבחה, ייגבו דמי היתר בשיעור 46% בלבד משווי הזכויות.

בני הזוג הגישו את השגותיהם על שומות רמ"י, ובהן הפחתת החיוב הבסיסי ודרישה להקטנת שיעור התשלום, בהתאם לקבוע בהחלטה, וקיבלו לאחרונה החזר כספי בסך מאות אלפי שקלים מרשות מקרקעי ישראל.

חשוב לדעת, כי במקרים שבהם שיעור ההפחתה גדול מ–10% מהדרישה המקורית, זכאי המשיג לקבל בחזרה גם את האגרה ששילם בעת ההשגה.

הכותבים, שמאי מקרקעין ממשרד "גנות נדל"ן", עוסקים במגזר הכפרי. המידע כללי בלבד ואינו מהווה חוות דעת או ייעוץ מו־סמכים.

בית במושב. כפל התשלומים יצר מצב אבסורדי צילום: יהודית גרעין–כל. מאתר "פיקיוויקי"

ענת שפרלינג-כהן במפגש בפסטיבל הסרטים. "חשוב להרחיב את היריעה, להציג ולציין את היוצרות"

אישה באור הזרקורים

ענת כהן-שפרלינג ממשגב דב התחילה במלאכה וממשיכה בה גם היום, עשר שנים לאחר שנוסד שהפסטיבל הבין-לאומי לקולנוע נשי. אין עדיין די נשים תסריטאיות וצלמות, אך מורגש שינוי: יותר נשים משחקות בסרטים בתפקידים ראשיים, ופחות בתפקידי משנה

חני סולומון *

כ-90 סרטים, 55 מהם של יוצרות יש־ראליות, ישתתפו ב"פסטיבל הבינלאומי לסרטי נשים", שייפתח ברחובות, ב-21 באוקטובר, ויימשך עד 27 בחודש. מחווה חגיגית לעשר שנות הפסטיבל תתקיים בסינמטק תל אביב ב-27 עד 29 בחודש.

ענת שפרלינג-כהן (42), ממושב משגב דב, סמוך לצומת כנות, היא יוזמת, מיי־סדת ומנהלת האירוע, שהוא הזדמנות להתוודע לעולמן של נשים מכל העולם באמצעות הקולנוע, בתיווך עדשת המצ־למה והמסך הגדול.

שפרלינג-כהן: "לציין עשר שנים מאז התחלת הפרויקט זאת התרגשות עצו־מה בשבילי, לדעת שהחלום והרצון אכן התגשמו והפכו למיזם חשוב ובעל מש־מעות ומסר. עברתי דרך ארוכה במשך עשר השנים הללו, וזה לא היה קל ופ־שוט".

עמותת "נשים בתמונה", שהוקמה ב-2004, הייתה הגרעין שבו החל הפס־טיבל לצמוח - גיוס משאבים, קביעת קריטריונים מקצועיים, בחירת ועדה שתמיין את הסרטים המועמדים, כך של־

באי הפסטיבל יהיה מספיק מעניין, מס־קרן ומרגש, והאירוע ימשוך אליו הן את היוצרות מהארץ ומחו"ל, והן את הקהל, כמובן.

בכל שנה, נושא הפסטיבל משתנה והסרטים המבקשים להתקבל נבחנים וממוינים לפי התאמתם לנושא (עד השנה היו, בין השאר: "נשים ודתות", "נשים וכסף", "נשים ואוכל") ב–2010 הוחלט לתת בימה לנשים היוצרות באזורים שבהם מתקיים סכסוך מתמשך. באותה שנה הוקרן בפתיחת הפסטיבל הסרט המרגש "נשים ללא גברים", המתאר את חייהן של ארבע נשים איראניות, המצטלבים על רקע המהומה הפוליטית והחברתית במדינה.

בפעם אחרת הנושא הנבחר היה טעון במיוחד: "אלימות נגד נשים". ענת לא שוכחת: "למרות ש'קח את עיניי', בביימויה של איסיאר בויאין מספרד, הוקרן עוד בשנת 2004, הסרט הולך אתי עד היום, וכל אירוע של אלימות במשפחה המתפרסם באמצעי התקשורת מיד מוביל אותי לאותן תמונות קשות שראיתי בסרט.

"בעצם, ההזדמנות להקרנת סרטים רבים המגיעים מכל העולם מאפשרת להפנות זרקור מרוכז לעולם הנשים, באשר הן, וזה אינו דבר מובן מאליו", אומרת שפרלינג–כהן. ענת פועלת ובעיות הנשים בקולנוע העולמי מול עיניה, אך היא מתרכזת במשימה שלפניה: "זאת עבודה קשה ורבת שעות, הכרוכה בלא מעט זמן על חשבון המשפחה והסובב אותה. היו לא מעט ספקות וחששות, האם הפסטיבל עשוי בכלל להיפתח? ומשנפתח, היו חששות האם תהיה אפשרות שהוא ימשיך להתקיים, יותר משנה–שנתיים.

"אך כשהחלטתי שזה התחום של חיי, ובשבילו אני מוכנה להקדיש את האנרגיות שבי, אזי נשאבתי לעשייה מרתקת, חשובה ובעלת שליחות, במלוא המרץ. ואין יותר מספק בתחום מלהיווכח בשינוי במודעות שמתרחש מדי שנה.

"במשך עשור שנות קיום הפסטיבל הוקרנו מאות סרטים, ולחזות במגמת השינוי במהלך השנים, במיוחד בשנים האחרונות, זהו הישג גדול. במיוחד בסרטים המעמידים נשים במרכז, ולא בשוליים. נשים המוצגות כגיבורות ולא כדמויות משנה, המשלימות את דמויות הגברים. זהו שינוי גדול בגישה, מתוך תקווה שהשינוי ישפיע גם מעבר למסך. לצערי, עדיין אין מספיק צלמות ותסריטאיות בקולנוע".

מיון מאות סרטים המגיעים מרחבי הגלובוס למערכת הפסטיבל בכל שנה אינו מצטייר כעבודה קשה במיוחד, אבל העשייה האינטנסיבית הכרוכה בארגון הפסטיבל ובניהול חיי משפחה וגידול שני ילדים – בת שבע ובן עשר – דורשת את שלה, וענת צוברת כוחות בעבודה עם בן הזוג בגינת הבית: צריך לגרוף את עלי השלכת שהביא הסתיו המתמהמה ויש לזמור את הגפן, שמשתרגת מדלת הכניסה למרפסת הקומה השנייה.

"כאן, בחלקת האלוהים הקטנה שלנו, אני נרגעת ומקבלת את האיזון. זה היתרון של החיים בבית במושב: השקט והירוק, שנושמים מהרגע שפוקחים את העיניים בכפר, עושים את ההבדל". חדר העבודה שלה בבית עשוי כולו מחלונות זכוכית ענקיים ופונה ישירות לגינה. לפעמים, היא עובדת מהבית, אבל בעיקר ממשרד הפסטיבל, ששימש בעבר בית אריזה לתפוזים ועבר שימור, וכיום משמש כגלריית בית האמנים ברחובות.

היא נולדה וגדלה בגדרה, ואל הקולנוע הגיעה בגיל צעיר. "תכננתי ללמוד להיות רופאה וטרינרית, הגעתי ממש במקרה לעסוק בתחום אחר לחלוטין. זה היה בגיל 16, שנרשמתי להשתתף בחוג לקולנוע, מתוך סקרנות נעורים, בביתן הלנה רובינשטיין בתל אביב. נדלקתי ומאז נדבקתי בחיידק, שלא מרפה כבר שנים רבות.

"בעבר, שימשתי כמפיקה ובימאית לקולנוע תיעודי, וכן ככתבת לענייני רווחה. עם לידת בתי הבכורה, המעבר למושב נתיב העשרה, שבו התגוררנו בעבר וההתרחקות מהחיים בתל אביב, התחדדה ההבנה שאתקשה להמשיך ולעבוד 12 שעות ביממה ואף יותר בתעשיית הקולנוע והטלוויזיה. כל אלו הובילו למעשה לייסודו של הפסטיבל, בסופו של דבר.

"בשנת 2004 יזמתי והקמתי את עמותת 'נשים בתמונה', שהיא היוותה את הבסיס לקיום הפסטיבלים בהמשך. למרות שהפסטיבל מתקיים מדי שנה בשנה, כבר עשר שנים, זה אינו מובן מאליו ובכל שנה, אנו נערכים שוב לגיוס משאבים, המהווים את הגב התומך של הפסטיבל, וכך מתחילים כל שנה מחדש.

"החשיבות המקצועית בקיום הפסטיבל, היא שנותנת את הכוח להמשיך משנה לשנה. בשנה הראשונה השתתפו רק סרטים בודדים, כיום מתמודדות יוצרות רבות על הקרנת סרטיהן במסגרת הפסטיבל. אנו גאות להיווכח, שהפסטיבל כבר רכש את מקומו ומעמדו המכובד, ומייצג את עשיית הקולנוע של נשים בארץ ובעולם, כי אין כמו אישה לבטא את מה שקשור וכרוך בלהיות ולחיות כאשה, בכל המשמעויות והגוונים. ולא חשוב מאיזה מעמד, עדה, לאום, מדינה וגיל".

השאיפה של הצוות שבו עובדת, עשר חברות ועדת הארגון של האירוע, הוא שתקום קרן נדבנות ליוצרות קולנוע. ענת רומזת שיהיה גם ראוי שתמומן על ידי נשות עסקים מצליחות. "צריך להבין, שאנו לא רק מקרינות סרטים. פעילות הפסטיבל נותנת גם במה לחשיפה ולעידוד יוצרות במגוון מקצועות בתחום הקולנוע, וזאת על ידי קבלת מלגות בסך 50 אלף שקל.

"חשוב להרחיב את היריעה, להציג ולציין את היוצרות, שהן חלק פעיל ומשמעותי ביצירת סרט, נשים העוסקות בתסריט, בצילום, בהפקה, ולא רק הביימאיות והשחקניות המקבלות את מלוא תשומת הלב". חשוב לה גם שיינתן סיוע ליוצרות סרטים כדי שיוכלו להשתתף בתחרויות בין–לאומיות ובפסטיבלים ברחבי העולם. "לצערנו, עדיין אין מספיק נשים תסריטאיות וצלמות, אך המגמה היא בסימן עלייה. לכן, פעילויות הפסטיבל מגוונת ביותר, ובמהלך שבוע ימים ייערכו גם שיחות על קולנוע וכיתות אמן במתחם קולנוע 'חן' בעיר רחובות".

ענת שפרלינג–כהן בחצר ביתה. "כאן, בחלקת האלוהים הקטנה שלנו, אני נרגעת"
צילום: חני סולומון

מה יהיה מיוחד השנה, בפסטיבל העשור?

"הפסטיבל שייערך השנה מיוחד בכמה מישורים. כשמו, כן הוא: מסכם עשור. במהלכו, יוקרנו כ–90 סרטים, 55 מתוכם של יוצרות ישראליות. זכינו שהשנה 132 יוצרות הגישו בקשה למענק פיתוח, בסך 50 אלף שקל, לטובת כתיבת תסריט לסרט עלילתי באורך מלא.

"המיוחד השנה, שבמסגרת הפסטיבל יוצגו ויוענקו פרסים ותשומת לב ליוצרות חשובות בקולנוע הישראלי, לדוגמה: פרס 'מפעל חיים' יוענק ליצירתה של מיכל בת אדם – הבמאית, התסריטאית והשחקנית, הפועלת למעלה משלושה עשורים בקולנוע הישראלי. סרטה הראשון 'רגעים' משנת 1979, שנבחר מתוך 12 סרטיה, שכתבה וביימה, יפתח את חגיגות העשור.

"כמו כן, בסיום הפסטיבל תיערך הקרנה חגיגית לסרט 'לפני מחר' משנת 1969 של הבמאית אלידע גרא, הנחשב לסרט הראשון שבוים על ידי אישה בישראל. סרט זה עבר תהליך שימור מיוחד, ביוזמתה של הקולנוענית ישראלה שאער–מעודד, ויוצג בנוכחות הבמאית. זאת תהיה חוויה מיוחדת לצפות בסרט שלא זכה עד כה להתייחסות רצינית ולשמוע את הרצאתה של שאער–מעודד כחוקרת ההיסטוריה הקולנועית של נשים בישראל".

בפסטיבל יציגו בגאווה את רשימת עשר הבימאיות, שפרצו והתפרסמו ברחבי העולם בעשור האחרון, מיטב סרטיהן יוקרנו לקהל. שתיים מהן תגענה כאורחות הפסטיבל: השוויצרית אורסולה מאייר והפולנייה מלגושה שומובסקה (Małgorzata Szumowska). הן תשתתפנה ברבי שיח וילמדו בכיתות אמן שילוו את הקרנות סרטיהן. בטקס נעילת הפסטיבל יכריזו על הזוכות בתחרות הישראלית והבין–לאומית.

בריג'יט קטילון ומיכל בת אדם ב"רגעים" (1979). הסרט הראשון בבימויה, תקבל פרס "מפעל חיים"

כרזת הפסטיבל. יוקרן הסרט הראשון שבוים על ידי אישה בישראל

חידת היעלמו של תא"ל ארלוזור (זוריק) לב מכפר ביל"ו, מפקד "כנף 1" של חיל האוויר שצלל עם מטוסו למי הים התיכון במלחמת יום הכיפורים, לא נפתרה. מקום קבורתו אינו ידוע, אך הוא השאיר מאחוריו תרומה גדולה למגדלי הדבורים ולשימור מורשת חיל האוויר

הטייס שאהב אנשים ודבורים

אבי לב ויובל נבו *

ארלוזור (זוריק) לב נולד ב-17 בספטמבר 1933 לנחמיה וללאה, ממייסדי כפר ביל"ו, בשנתו הראשונה של המושב לאחר שיוסד באופן רשמי. הפרדסים שעליהם נשענה פרנסת המתיישבים ניטעו סביב ב-1932, במלאת 50 שנים לעליית הביל"ויים ארצה. זוריק, הילד הראשון שנולד בכפר, נקרא על שם דוקטור חיים ארלוזורוב, שנרצח בחולות תל אביב שלושה חודשים בדיוק קודם להיוולדו.

הוא החל את לימודיו בבית ספר יסודי ברחובות ואחר כך המשיך בביה"ס החקלאי כדורי בגליל התחתון. משפחתו החקלאית הייתה מרוצה מהליכתו לכדורי והתארגנה לכך (אחיו הקטן נכנס לחליבה במקומו), והוא הבטיח שיחזור מקצועי יותר למשק המשפחתי ויוכל לשפר אותו.

בשובבותם, נתפסו זוריק וחבריו פעמיים לפחות ב"סחיבת" ג'יפ כדי לחזור מבילוי לילי למוסד החינוכי ובנסיעה הביתה לכפר, שנגמרה בהתהפכות הג'יפ. רק סלחנותו של מנהל כדורי, המורה ה"אגדי" לגידול דבורים, נתן פיאט, אפשרה לזוריק ולחבריו לשוב ללימודים, והוא השלים אותם ברצינות הראויה.

בשלב הבא של חייו ניגש עם אהוד חברו להתקבל לקורס טיס, שהיה חלום נעוריו מימי המגורים בשכנות לבסיס תל נוף (שהיה בשליטת הבריטים עד 48'). עבר זמן עד שקיבל תשובה חיובית, לשמחת הוריו ועל אף דאגתם, הם קיוו לראותו מצטרף לעבודה במשק המשפחתי.

בינתיים, זוריק התגייס לנח"ל עם חבריו לגרעין, והתשובה החיובית על קבלתו לקורס הטיס העשירי, בכפר סירקין, הגיעה אליו כבר במהלך קורס מכי"ם. התקבל גם אהוד, חברו מביל"ו ומכדורי (על שמו נקרא הבן של זוריק, אודי ז"ל), ויחד עברו סופית לחיל האוויר.

הזוגיות עם טלי, בת הכפר, שעמה הקים משפחה ובה שישה ילדים, החלה בשנת השעייתו מהחיל... באחת ממשימות האימון באזור ים המלח, רצו זוריק וחברו הנווט במטוס המוסקיטו להנמיך טוס לכיוון שיירת מכוניות שנסעה בכביש. במהלך ה"צלילה", אחת המכוניות (טנדר של חברת האשלג שהוביל את השיירה) נפגעה מהמטוס, נהגה נבהל ועצר בצד הכביש.

לרוע מזלם של הטייסים, בשיירה היה בנו של רוטשילד, "הנדיב הידוע", שתלונתו גרמה לכליאתם. על אף מכתבי התחנונים שנשלחו אל מפקדיו של זוריק בצבא, הוא הושעה מחיל האוויר על ידי הרמטכ"ל משה דיין, שהחזירו לבסוף לחיל, לאחר שנה.

זוריק חידש את טיסותיו, עבר למטוסי הסילון, "מטאור" ו"אורגן", והצטרף לטייסת 101 עם מטוס הסילון הצרפתי "מיסטר", שהובא לארץ זמן קצר קודם, ואתו השתתף ב"מבצע קדש". לאחר תקופה קצרה בהדרכה מונה לסגן מפקד טייסת 105, עם המטוס המתקדם ביותר אז, "סופר מיסטר", והיה שותף בהקמתה. בתפקידו הבא בחיל פיקד על טייסת ה"אורגן", וחזר כמפקד לטייסת 105. בסיום התפקיד, עבר לפקד על טייסת מיראז'ים "101".

זוריק היה היחיד בחיל שפיקד על שלוש טייסות קרב. כמפקד, היה קפדן מאוד דווקא בענייני בטיחות טיסה, אך גם חברתי מאוד - הוא דאג לתנאים של החיילים הפשוטים, לערבי תרבות, לגינון ולטיפוח הטייסות שלו.

כמשפחה שגרה בבסיס חיה"א חצור, טלי, זוריק וילדיהם היו נוסעים לעבוד ולבלות בחלקת השקדים המשפחתית שנטע ליד נגבה. בעוברם על הגשרים שעל הכביש, היו הבנות משחקות משחק שהמציאו ומשייכות אותם לעצמן: "גשר אופיר" (פריזר, ליד שפיר) ו"גשר נווית"

> כשעמד לקראת סיום תפקידו כמפקד הבסיס, פנה האלוף בני פלד, מפקד החיל החדש, אל זוריק וביקשו שימלא תפקיד מטה: ראש להק כוח אדם, בדרגת תת אלוף. זוריק הסכים, אך ביקש לשרת שנה נוספת בבסיסו, כי חש בסימני מלחמה קרובה וחשב ששם מקומו בשעה כזו

תא"ל זוריק לב ז"ל; סקייהוק ("עיט") של טייסת 110 במלחמת יום הכיפורים. הצטרף למבנה טיסה שהוביל סגן מפקד הטייסת, אברהם וילן

הכתובות על "בית הראשונים" במוזיאון חיל האוויר. זוריק אסף את כל מטוסי העבר. החל ב"ספיטפייר השחור" **של עזר וייצמן** צילום: אפי אליאן, אתר "היסטוריה על המפה"

ריכז ואסף במוסך מיוחד את כל מטוסי העבר, החל ב"ספיטפייר השחור" של עזר וייצמן, דרך כל המטוסים שפעלו בבסיס מזמן הבריטים. הוא דאג לתחזקם בעזרת מכונאים ותיקים מתנדבים, והיה מטיסם אישית בימי שישי בבוקר. מטוסים אלה היוו אחר מספר שנים בסיס למוזיאון חיל האוויר, שפועל בחצרים. האתר ההיסטורי מכבד את זכר מייסדו ולכן "בית הראשונים" שהוקם בו נקרא על שם זוריק.

כשעמד לקראת סיום תפקידו כמפקד הבסיס, פנה האלוף בני פלד, מפקד החיל החדש, אל זוריק וביקשו שימלא תפקיד מטה: ראש להק כוח אדם, בדרגת תת אלוף. זוריק הסכים, אך ביקש לשרת שנה נוספת בבסיסו, כי חש בסימני מלחמה קרובה וחשב ששם מקומו בשעה כזו, אחריה יקבל עליו את התפקיד והדרגה הגבוהים. אז פרצה, כצפוי, מלחמת יום הכיפורים.

כפי שביקש, אל"מ זוריק פיקד במלחמה על בסיסו, כנף 1 – רמת דוד. שתי טייסות הסקייהוק שלו, 109 ו–110, ספגו פגיעות נ"מ ואבדות רבות של טייסים שנפלו ביומיים הראשונים ללחימה. כדי להרים את המורל של הטייסים הצעירים, זוריק החליט לצאת עם טייסי סקייהוק מטייסת 110, כדי שיראו הצעירים, כי גם מפקד הבסיס טס אתם מול הטילים. הוא הצטרף למבנה טיסה שהוביל סגן מפקד הטייסת, אברהם וילן (בן דודו של "אבו" וילן), למשימת הפצצת סוללות טילים באזור מפרץ פורט סעיד, בצפון תעלת סואץ.

כשזוריק ניסה להתחמק מאש סוללות הנ"מ נפגע מטוסו והוא צלל בסערה המימה, ומאז י"ג בתשרי תשל"ד, 9 באוקטובר 73', יום נפילתו, לא התגלו גופתו ומטוסו, עד היום. שנתיים לאחר מכן, ב–9 באוקטובר, לאחר אזכרה משפחתית מצומצמת בחלקת השקדים שאהב וטיפח, נפטר בנו אודי מהתקף אסטמה.

בתו אופיר התחתנה עם הטייס יורם איתן (בנו של רפול) והתאלמנה בעקבות נפילת יורם בתאונת טיסה. הבת הבכורה נוית התחתנה עם דורון קופליס וחיה במושב ניר בנים.

כמו אליהו

נעמן דג, דבוראי ממושב לכיש (שאחיו יהושע למד עם זוריק בכדורי, ונפל ב–67') ומזכיר ארגון מגדלי הדבורים לשעבר, ובנו, ד"ר ארנון דג, מדריך וחוקר גידול דבורים, פעלו להנצחת שמו של זוריק. הם יסדו יום עיון שנתי בהאבקה לזכרו וכהוקרה לתרומתו, שחילצה את ענף המכוורת ממשבר עמוק. יום זה הפך לכנס השנתי של ענף הדבורים ובו מעניקה מועצת הדבש מלגה למחקרים בנושא האבקה על שם זוריק.

באחד הכנסים, זכה במלגה צוות מחקר של הקק"ל שבדק זני צוף לדבורים, והקרן הקיימת החליטה לטעת חורשת עצי צוף ולהקים מצפור לזכר זוריק. חבריו של זוריק מכדורי ומחיל האוויר נרתמו לרעיון, טרחו והביאו מרמת הגולן סלע ענק, השוקל 36 טון, והציבו אותו בקצה חלקת השקדים של המשפחה, בדרך שמול באר ג' של נגבה. לסלע הוצמדה כתובת, הלקוחה מקינת אלישע על אליהו: "אבי אבי רכב ישראל ופרשיו" (מלכים ב', ב', י"ב) ומעליה שמות אודי ואביו זוריק. המילים נבחרו על ידי אחיו של זוריק, אבירם מכפר ביל"ו, שדימה את צלילתו של זוריק המימה לעלייתו של אליהו בסערה השמימה...

לימים, נגנבו האותיות על ידי גנבי מתכות, ועץ שיטה מסתיר את האבן. אנו מקווים שפעולות ניקיון סביב, שילוט מתאים והכוונה מהדרך הראשית יחזירו את סלע ההנצחה למפת אתרי הזיכרון ולמודעות הציבור, שראוי שיכיר את פועלם ואת קורותיהם של תא"ל זוריק לב ובנו אודי ז"ל.

ההנצחה של חייו של זוריק ושל דרכו בחייו נעשתה בכמה אופנים. חיי זוריק ומשפחתו, החל בהתיישבות הוריו בכפר ביל"ו, דרך כדורי, חיל האוויר והארץ הישנה והיפה, ניצבים במרכז ספרה של דבורה עומר, שהלכה לעולמה לאחרונה, "פתאום באמצע החיים". בשיתוף הקק"ל, הונצח זוריק גם בחורשה ובמצפור "בדרך הפסלים" ליד קיבוץ חצרים, בקרבת "בית הראשונים" שבמוזיאון חיל האוויר הקרוי על שמו ובקו ישיר עמו.

34 שנים לאחר מותו, ב–19 ביולי 2007, בעקבות המלצת מפקד חיל האוויר, האלוף אליעזר שקדי ובאישור שר הביטחון דאז אהוד ברק, הוחלט להעלות את זוריק לדרגת תת–אלוף – דרגה שהיה מקבל בחייו אילולא ביקש להישאר עם פקודיו כשחש שהמלחמה קרבה. הטקס התקיים בלשכת הרמטכ"ל, רב אלוף גבי אשכנזי, ב–18 בספטמבר 07', יום לאחר יום הולדתו ה–74.

ב"מצפור זוריק" הוצב שלט ובו נכתב על האיש שטס עם לוחמיו כאותה דבורה המגנה על הכוורת–ביתה, מטילה את עוקצה ומשלמת על כך בחייה: "חקלאי, טייס אוהב דבורים ואנשים".

("הקשתות", ליד מרכז שפירא).

בשנת 1968 עשה זוריק הפסקה משירותו הצבאי ונרשם ללימודים באוניברסיטת בר–אילן. עבודת גמר שהגיש הייתה סיכום של מחקר שביצע עם שני חברים על "תרומת הדבורים למשק ולכלכלה בארה"ב ע"י האבקה". מסקנתו הייתה, שתרומת הדבורים לכלכלה הלאומית גדולה עשרת מונים אף מתרומתה באמצעות הדבש וכי היא קריטית לאיכותו ולכמותו של יבול גידולי השדה.

זוריק ניסה לשכנע את מוסדות ענף המכוורת לעסוק גם בהאבקה, אך זה היה מוקדם מדי, ורק כעבור שנים חלחל רעיונו ועזר לענף לצאת מהמשבר העמוק שבו היה שרוי. בסיום לימודיו, ביולי 70', מונה ע"י מפקד חיל האוויר, האלוף מוטי הוד, למפקד כנף 1 (בסיס רמת דוד).

מניח יסודות למוזיאון החיל

גם בבסיס החדש זוריק אהב את אנשיו, את מטוסיו ואת ההיסטוריה שלהם. הוא

סלע שהובא במיוחד והוצב בקצה חלקת השקדים המשפחתית. אותיות הכתובת נגנבו ועץ שיטה מסתיר את האבן

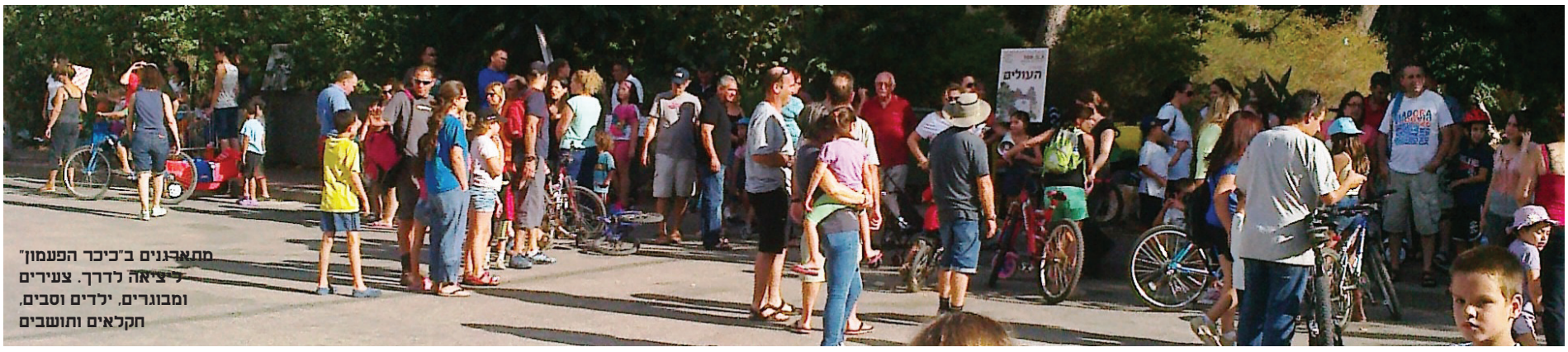

מתארגנים ב"כיכר הפעמון" ל"ציאה לדרך. צעירים ומבוגרים, ילדים וסבים, חקלאים ותושבים

חמש תחנות ניצבו בדרכם של המשתתפים במשחק סימני דרך במושב הוותיק, ובכל אחת מהן סיפורים מן העבר. מאירועי שנת ה-100 להתיישבות חברי ארגון "השומר" בתל-עדש ו-90 שנה לייסוד תל עדשים

מסע היסטורי בתל עדשים

כתבה וצילמה: דפנה מאור, מושב רמות *

בן תשע היה מיכאל ראטה כאשר ראה מחלון ביתו את שני השייח'ים של הכפר איכסל באים להיכנע. בית משפחת ראטה היה בקצה המו־שב, ליד הגדר והשער. את הכניעה קיבלו החברים הרשל הוז, עמיהוד אופיר ואליהו איתן.

לאחר כיבוש נצרת במלחמת העצמאות (יולי, 1948), הועלה רע־יון לצאת מתל עדשים לכבוש את הכפר הערבי הסמוך ולגרש את תושביו. אלא שאליהו איתן, איש ביטחון היה ובעל קשרים הדוקים עם ערביי איכסל, התנגד בכל תוקף לכיבוש ולגירוש. הוא דאג לכניעה בדרכי שלום.

הילד מיכאל לא שמע את הנאמר מחלון הבית, אבל ראה את השייח'ים מסתלקים ולאחר זמן, הגיעו שלוש עגלות עם הנשק של אנשי איכסל, שנמסר לנציגי תל עדשים וצה"ל. הוז, אופיר ואיתן כבר שנים רבות לא אתנו ומיכאל, כאחרון שהיה נוכח בכניעה, אפילו שלא הוזמן באופן רשמי, התכבד בייצוג ה"ניתקה" של המושב, ה"נוקטה", הלוא הוא חדר הנשק, שהיה אחד מחמש תחנות שבהן עברו חברי המושב בשבת, 21 בספטמבר 2013, במסע בהיסטוריה של תל עדשים.

כל תחנה סיפרה סיפור מתולדות המושב. בכל תחנה ביקרה קבוצת משתתפים במשחק, שנקרא: נ"צ 100 – חידון תל עדשים. המשחק חיזק את הקשר בין חברי המושב, שכן בכל קבוצה היו עשרות צעירים ומבוגרים, ילדים וסבים, חקלאים ותושבים. המשחק חיזק את הקשר למושב ולתולדותיו. בכל תחנה שמעו המשתתפים סיפורים, קיבלו כתב חידה להמשך הדרך וחלקי פאזל להרכבה בסוף המשימות.

חידון תל עדשים היה חלק מאי־רועי שנת ה–100 להתיישבות חברי ארגון "השומר" בתל–עדש ו–90 שנה לייסוד מושב העובדים תל עדשים. המשתתפים התכנסו בנקו־דת ההתחלה, "כיכר הפעמון", ונעו בדרכי המושב מאחורי עגלת תי־נוק, על אופניים, ברגל ובקלנועית. כולם שמחים ומתעניינים, ממהרים מתחנה לתחנה.

מיכאל ראטה, היום בן 74, כבר לא ילד, סיפר על חדר הנשק שהיה חבוי מתחת למדרגות בניין בית הספר בן שתי הקומות, וליווה את הסבריו בלוח ועליו תמונות. בכניסה לבית הספר, הורידו את הילדים מעל גבי הסוס (כך הגיעו בחורף, כשהיה בוץ) והם עלו במדרגות או נכנסו לכיתות בקומה הראשונה, שבה התקיימו לי־מודים מגוונים, קריאה וכתיבה, וגם אימוני נשק בלתי–לגליים לנוער, בסתר. מתחת למדרגות הסתתרה דלת ה"נוקטה".

הגנה נוספת למושב הייתה שתי עמדות שמירה שנבנו בשני קצותיו. ליד אחת העמדות סיפר אלון שוס־טר הצעיר (יליד 1966) עליה ועל תפקידה בימי חרום. על עתידה של העמדה, כאתר משוחזר, אלון חולם.

אבא של אלון, יאשה שוסטר, שימש כמכונאי במוסך הטרקטורים של ה"בודדים", קרוב ל–50 שנה.

בתל עדשים הוקם מעין "קיבוץ" בתוך המושב וחלק גדול מהחברים התארגן לעיבוד משק גדול משו־תף שנקרא "אלומה". על הקמת הקואופרטיב הכריזו חגיגית בשנת 1939 ובשנה זו בנו חברי אלומה מוסך למכונות חקלאיות. ומה על מי שלא היו חברי הקואופרטיב? הם ה"בודדים" וכאמור, במוסך שלהם עבד יאשה שוסטר.

חברי "הקיבוץ בתוך המושב" הקימו ליד המוסך אסם ענק ושם, סמוך לאסם של הקואופרטיב, הייי־תה התחנה של תולי גלילי. אביו, חיים, היה ממקימי המושב וממייסדי "אלומה". תולי, בן 81, היה מרכז "אלומה" לפני שהמשיך בלימודיו ונעשה לפרופסור בטכניון.

מיכאל ראטה ליד הכניסה לבית הספר ול"נוקטה". העד האחרון לכניעת הכפר איכסל

גם ציפורק'ה עבדה ב"אלומה". מגיל 14 היו הילדים נותנים ימי עבודה למשק המשותף. הם עבדו בדילול או בקטיף תירס, בבציר ענבים ובכל עבודה, על פי העונה. כך היא סיפרה בתחנה שלה לחברי הקבוצה ש"מצאו" אותה. ציפורק'ה דיברה על הילדות בכפר, על החי־יים הפשוטים, כמעט חיי עוני, על העבודה הרבה בחקלאות – במשק הפרטי ובמשק הציבורי, ב"אלומה".

בין כל העבודות היה גם זמן לקרוא ספרים, והרבה. הצעירים שבגרו יצאו כל אחד לדרכו על פי החינוך והערכים שקיבלו בבית ובמושב. יצאו ללימודים, להתיישבות חדשה, ל"נוטרות" ולהגנה, לצבא הבריטי ולפלמ"ח. אבל הקשר לבית, למושב, למשק נשאר תמיד.

כך כתבו לה מהבית, לציפורק'ה שהתגייסה לארבע שנים ושיר־תה בצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה: "כולנו בריאים ועובדים כר־גיל, התרנגולות מטילות יפה עכשיו, 80 ביצה ליום. השבוע גמרנו לעדור את כל הגינה. זרענו תפוחי אדמה. ברפת חולבים רק את תקווה. חנוכה צריכה להמליט בעוד חודש וחצי".

ובמכתב כעבור חודשיים: "זורעים את השדות ומחכים לגשם. חנוכה המליטה עגלה יפה מאד ותקווה כבר בחודש השישי להריון. עכשיו עבו־דה בוערת ממש". בעולם מלחמה, אך בתל עדשים יש עניינים חשובים יותר: איזו פרה המליטה, מי הפרה שבהריון ואת מי חולבים.

על כל אלה ועוד שמעו אנשי המו־שב, קטנים וגדולים, במסע זיכרונות קסום ומרגש בדרכי הכפר. בסיום, הגיעו כולם יחד לתחנה האחרונה, הדשא של בית התרבות, ל"חג המע־לות" עם הילדים ועם בני הנוער.

ציפורק'ה, בת 87. מספרת על הילדות בכפר, על החיים הפשוטים

www.readbooks.co.il זהר נוי

הכול כרגיל

לוקה, ילד איטלקי יתום מאב בספרה של מרינה מנדר, מנסה להסתיר סוד נורא

"אמא לא התעוררה, לא נורא, אני קם. אני מתכונן לבד". לוקה הוא הגיבור והמספר של "השקר האמתי הראשון" מאת מרינה מנדר. במעין יומן, מסופר על ילד המתמודד לבדו עם אירוע גדול מדי למידותיו. קולו הייחודי נבון, מייסר, חסר אונים, שובה ושובר לב.

לוקה, שחי עם אמו לאחר שאביו נעלם מזמן, מתמודד עם מעמדו הבעייתי כ"חצי יתום", עם הבושה שבהיותו ילד ללא אבא, כמו מעיל עם שרוול אחד. הוא תלמיד טוב, רגיש לפרטים ואוהב את אמו הנוטה לדיכאונות, למרות מאהביה המתחלפים. פרט לאמו ולכמה מכרים, חברו הטוב ביותר הוא בלו, החתול.

בוקר אחד, אמו לא קמה ממיטתה והוא הולך לבדו לבית הספר. בשובו, היא עדיין ישנה. כשהוא מבין שהיא מתה, לוקה המיואש מפחד שייקחו אותו לבית יתומים ומחליט להסתדר בעצמו, בינתיים. הוא כועס, חש אשמה ובעיקר מרגיש נטוש, אבל אוזר אומץ ומעמיד פנים שהכול כרגיל. הוא ממשיך ללכת לבית הספר, מכין שיעורים, מטפל בחתול (שמתפקד כחבר לצרה) וקונה אוכל. הוא משתמש בכרטיס האשראי של אמו ומוציא כסף. בכל הזמן הזה גופת אמו מוטלת בחדרה הסגור.

זהו ספר קשה, הכתוב בלשון ילדית ומשוחררת, שהיא פעמים רבות מצחיקה, למרות הסיטואציה הקשה. (מאיטלקית: יערה טאובר, הוצאת כתר, 140 עמודים).

ספר ומתכון

מי אוהב מרק גזר?

"זה היה באביב, העונה שהארנב הכי אהב! הגיע הזמן לתכנן את הגן, להזמין זרעים של גזר ולחלום על המאכל האהוב עליו ביותר – מרק גזר".

רכיבי הסיפור: ארנב אחד, המגדל גזר בסבלנות, חמישה חברים ומילים ואיורים של ג'ון סיגל. אופן ההכנה נמצא בספר, התוצאה – שום דבר אחר לא ישביע אתכם מלבד עוד "מרק גזר" (מאנגלית: נעמי בן גור, בהוצאת "הקיבוץ המאוחד", 31 עמודים). כדי שלא תישארו רעבים, תוכלו להכין מרק גזר על פי מתכון המצורף של אסף לשר (מבית הספר "מבשלים דרך חיים"). ספרו לי איך יצא. בהצלחה!

מתכון למרק גזר

חומרים:

- ✓ 1 בצל גדול מקולף וחתוך לקוביות בגודל ס"מ אחד
- ✓ 3 גבעולי סלרי ללא העלים חתוכים לקוביות בגודל ס"מ אחד
- ✓ 7 גזרים גדולים קלופים חתוכים לקוביות בגודל ס"מ אחד
- ✓ 1 בטטה בינונית קלופה חתוכה לקוביות בגודל ס"מ אחד
- ✓ 2 ליטר ציר ירקות או ציר עוף משובח, שהוכן מראש
- ✓ מלח ופלפל שחור, לפי הטעם

אופן הכנה:

מאדים את הבצל ואת הסלרי בסיר גדול עם מכסה על להבה גבוהה במעט נוזלים שמכסים את תחתית הסיר עד שהבצל נעשה שקוף (רואים מבעד לשכבת הבצל את צבעו הירוק של הסלרי).

מוסיפים לסיר את הגזר ואת הבטטה ומאדים יחד תחת המכסה הסגור עד שהגזר מתרכך מעט (מכניסים גזר לפה ובודקים). אם הוא מתפרק בקלות מוסיפים ציר ומרגע הרתיחה מבשלים 20 דקות על אש נמוכה עם מכסה.

מתבלים במלח ובפלפל שחור וטועמים. אם צריך, מתבלים שוב.

אפשר לרסק את המרק באמצעות בלנדר או מוט בלנדר, מומלץ להעביר אותו במולין או במסננת. אם הוא סמיך מדי, אפשר להוסיף מהציר. מרק ישתבח יותר אם ייאכל שלוש שעות לפחות מרגע שהופסק הבישול ואפילו למחרת.

מרק גזר. החורף מתקרב

עמיר סגל
madorshira@gmail.com

ספר יונה

שירים שגילתה המשוררת יערה שחורי במחברות יונה וולך מתפרסמים לראשונה באסופת שיריה, "זאת היונה". עורכים: הלית ישורון ויאיר קדר

הספר "זאת היונה", בעריכת הלית ישורון ויאיר קדר, הוא יצירת זיכרון מרגשת, לבטח אחד מספרי הזיכרון המרגשים יותר שקראתי. זהו ספר שירה, אסופה משיריה של יונה וולך והרבה יותר מזה. הקרדיט המשמעותי שניתן למעצבי הספר בהקדמה מוצדק מאוד: הצילומים, העיצוב הרגיש והיפה והשילוב המרהיב בין טקסט ותמונה, מעבר לשירים המצוינים ולהתייחסות הרחבה ליצירתה של וולך ולאישיותה, יצרו ספר יפה ומרשים.

הספר מכיל מבחר משיריה של וולך, כולל כמה שירים שהתגלו במחברותיה על ידי המשוררת וחוקרת הספרות יערה שחורי ומפורסמים בו לראשונה. שחורי לוקחת חלק נוסף בספר במאמר שכתבה על שירתה של וולך, המופיע לצד מקטעים ממאמרים לזכר המשוררת שכתבה עזה צבי וריאיון שערכה הלית ישורון עם וולך. בנוסף, הספר גדוש בצילומיה של יונה וולך, רבים מהם מהסרט התיעודי היפה והמרגש, "7 הסלילים של יונה וולך", שמצורף.

כאמור, על שיריה של יונה וולך נוספו עוד כמה פנינים מאת מבקרת הספרות עזה צבי, שכתבה סיפור על חייה של יונה וולך בירושלים של אמצע שנות ה-60', על בית המלון נוטרדם ועל סיור בעיר העתיקה. צבי כתבה גם על סיפור פגישותיהן המורכבות של יונה וולך והמשוררת זלדה.

הבחירה במאמריה של עזה צבי, שהלכה לעולמה לא מזמן, טובה. המאמרים שלה, אפשר לקרוא להם סיפורים קצרים, פשוטים, יפים ומעמיקים את דמותה המורכבת ממילא של וולך.

המאמר של שחורי על שירתה של יונה וולך, בעיקר על השירים החדשים שהתגלו, משלים את דמותה של וולך. הציטוט מאת המשוררת "מתנהגים כאילו זה מובן מאליו הפחד הזה שנעשה חלק מאתנו מעצמנו, כמו רקמה חיה שהשתלבה בבשר הנפש בלי להכיר שזהו חומר זר שתופס מקום של אהבה" יפה כשלעצמו, אך גם משתלב בשיריה ובעיקר באחרונים שבהם, עליהם כותבת שחורי.

כדאי לעיין לא רק בשיריה המוכרים יותר ופחות של וולך, שקובצו בספר זה, אלא גם ובעיקר בשירים ובסיפורים שזה להם פרסום ראשון – למשל, הסיפור על הילד לשי והלשון הגדולה, השיר על הציפור השבויה (ודימוי הציפור חוזר אצל וולך, והיא מייחסת אותו לעצמה) והשיר על האיילה, המשלים את השיר הידוע, "מפלצת האיילה".

ה"וולך" שעולה מספר זה היא דמות של משוררת שלמה ומרתקת בשיריה, בסיפורים עליה, בתמונות המאתגרות ואפילו בסרט שנוסף לספר זה. היא מצטיירת כמשוררת בולטת ומשמעותית, כאישה שהייתה וכמה שדמותה הפכה להיות היום בתרבות הישראלית.

הספר מיועד לאוהבי יונה וולך ולמי שאינם מכירים אותה, לאלו שיש להם ספרי שירה שלה ולמי שאין. לסיום, אחד השירים שמופיע ללא שם בספר זה, לראשונה: "לשמוח עם האחיות ועם המקום. / על סף המוות / מצאתי את החיים. / על שפת נהר אגדי / מצאתי את / מעיין החיים / הזורם אליו / והלכתי לפיו בשפתו, / אל מקורו. / שם החיים / אהבה."

זאת היונה, עורכים: הלית ישורון, יאיר קדר, הוצאת מודן (2013), "סדרת "העבריים". 205 עמ'.

יונה וולך ז"ל. "כמו רקמה חיה שהשתלבה בבשר הנפש בלי להכיר שזהו חומר זר"

צילום: ראובן קסטרו

amramklein@yahoo.com עמרם קליין

ראשי מועצות אזוריות

א. ראש המועצה האזורית אשכול, חיים ילין, מתגורר ב:
1. שדה ניצן.
2. ישע.
3. כיסופים.
4. בארי.

ב. ראש המועצה האזורית עמק המעיינות, יורם קרין, מתגורר ב:
1. טירת צבי.
2. כפר רופין.
3. בית יוסף.
4. ירדנה.

ג. ראש המועצה האזורית גזר, פטר ויים, גר ביישוב:
1. ישרש.
2. כפר ביל"ו.
3. משמר איילון.
4. גזר.

ד. ראש המועצה האזורית ערבה תיכונה, ד"ר אייל בלום, הוא תושב:
1. חצבה.
2. עידן.
3. פארן.
4. צופר.

שאלה למתקדמים

ה. מה שם ראשת המועצה האזורית היחידה המכהנת בתפקיד זה כעת?

חיים ילין
צילום: יהודה לחיאני

יורם קרין
צילום: מורג ביטן

תשובות:

א – 4. ב – 2. ג – 3. ד – 1. ה – מרב מלכה, לאחר מתמודדת האחרונה מה מתמודד, מהלה מרגלית מהלה מרגלית.

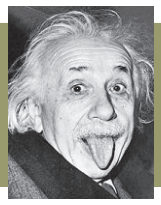

amosquitoz@gmail.com עמוס צימרמן ©

תשבץ היגיון מס' 54

מאוזן:

1. מסלול הנסיעה של חומרים אסורים אוחזי עיניים (6); 4. שני קלפים הפוכים בקיבוץ (4); 8. (עם 3 מאונך) שרברב איטלקי שנולד בברזיל (4); 9. לצייר האיטלקי מאפה אמריקאי (6); 11. אלה שגרמו למיקי סבל שבו עם שפעת (7); 12. גילתה רחמים כלפי הירק (3); 13. (עם 20 מאונך) זה שיושב על הביצים פה שב למסך (5); 15. הטיס אמר בבלבול שזה עלול לעשות סיוטים (4,3); 18. מה יש בכלא שהוא מתמלא בסוודרים? (6); 19. משחק שהתכופף (2); 21. הבנת את הקסטה (4); 22. קוף ששוקל לא מעט צייר לי כבשה (6).

מאונך:

1. מגניבים אמריקאים מכינים פיצוחים (5); 2. הם היוו אנלוגיה לכרטיס הטלפוני שברשותו (5); 3. ראו 8 מאוזן; 5. אחד ההורים העלים את הפרשיה של הפרי הקיצי (5); 6. מדינה שמוציאה עשן (5); 7. כשפוגשים מישהו מוכר במקום לא צפוי יניב יהפוך למעמסה שלהם (3,4); 10. מנופצים בגלל גלישה במרום (7); 13. ישרו את ההדורים עם הקוף בין המילים (5); 14. סגן נשיא נפטר עם שרשר על הצוואר (ש) (5); 16. ירכוש נשק בהגיית חמשירים (5); 17. נגיפה יצא עם שלטים לרחובות (5); 20. ראו 13 מאוזן.

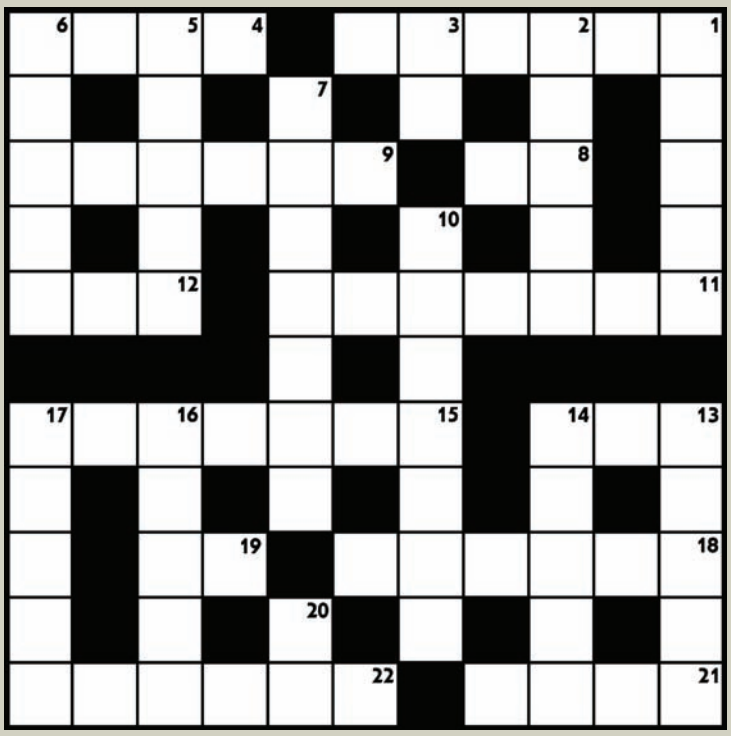

תשובות לתשבץ מס' 53:
מאוזן: 1. הבהירו; 4. מעוז; 3. נתעקש; 9. משגב עם; 11. כפר מנחם; 12. נמה; 15. צעירי ת"א; 21. נותר; 22. ז'ול ורן.
מאונך: 1. הוארך; 2. התנצר; 3. רומטיקן; 5. עלבון; 6. זומנה; 7. משומשים; 10. פני צלקת; 13. ערמון; 14. שוטפת; 16. ישדרו; 17. אלבין; 20. מועד.